

## Remedios Varo într-o sferă a ei însăși

*Picturile lui Varo ne invită să ne scufundăm în lumile lor vapoaze, provocându-ne în același timp să decodificăm scenariile complicate.*

### Debra Brehmer

CHICAGO - Cum ar fi să te trezești, să bei o cafea și să te apuci de treabă cultivând neverosimilul, îmbrățișând nu doar lumea vizibilă, ci și pe cea a moleculelor, energiilor, metafizicii și a patra dimensiune. În timp ce toți artiștii sunt prestidigitatori, Remedios Varo (1908-1963) este o vrăjitoare extraordinară. Lucrările sale sunt atât de ciudate încât parcă ocupă o categorie aparte, aliniindu-se la sensibilitățile suprarealiste ale lui Dorothea Tanning, Leonor Fini sau Leonora Carrington, dar mai mult din alte lumi, mai mult ca paginile unei cărți de vrăji medievale sau ca un cod antic pentru fete.

Varo îmbină în mod unic tehnica cu conținutul, aplicând metodele suprarealiste ale hazardului pentru a delimita spații și atmosfere infuzate de magie. Metodele sale de lucru par a fi mai degrabă o poziție decât un proces.

Science Fictions, la Art Institute of Chicago, este prima prezentare majoră a operei lui Varo în Statele Unite din 2020, când Muzeul Național al Femeilor în Artă din Washington, DC a organizat un studiu. (Inutil să mai spunem că Varo este doar una dintre multele femei artiste care au fost excluse din punct de vedere istoric din istoria suprarealismului și din istoria artei în general). La intrarea în expoziție, nuanțele consistente de portocaliu și auriu ale picturilor sale au dat o strălucire încăperii. Fețele câtorva dintre subiecții ei, încrustate cu nacre, prind lumina ca niște pete de lună.



Picturile ne invită să ne scufundăm în lumile lor vapoaze, provocându-ne în același timp să decodificăm scenariile complicate.

Remedios Varo a fugit din Spania în timpul Războiului Civil Spaniol, ajungând la Paris în 1937, unde a intrat în cercul suprarealist al lui Max Ernst. A emigrat apoi în Mexico City în 1941 pentru a evita cel de-al Doilea Război Mondial, împrietenindu-se rapid cu pictorița Leonora Carrington și cu fotografa Kati Horna. A murit acolo în urma unui atac de cord în 1963, la vârsta de 54 de ani. Această expoziție prezintă aproximativ 60 de desene, picturi, obiecte și caiete de schițe din ultimii opt ani petrecuți în Mexic, între 1955 și 1963.



Remedios Varo, "Cazadora de astros" (Prinzătoarea de stele) (1956); Muzeul de Artă din Toledo (© 2023 Remedios Varo,

Am întrebat-o pe Natanya Blanck, o prietenă și gazda podcastului în limba spaniolă *Historias de Arte*, cum a fost modelată lucrarea târzie a lui Varo de cultura mexicană. Blanck a spus că fundamentele sunt mai mult europene, cum ar fi referințele la arhitectura medievală, dar că Mexicul, în general, este un loc suprarealist în mod natural și că influențele sunt inevitabile. "Combinăția dintre mitologia prehispanică și credințele catolice îl fac un loc foarte interesant", a spus Blanck.

Pe lângă interesul pentru plantele halucinogene folosite istoric în ritualurile mexicane, Varo a studiat, de asemenea, istoria artei, religiile antice, mitologia și poezia. Ideile misticilor ruși George Gurdjieff și P.D. Ouspensky, precum și ale lui Christopher Fremantle, un pictor englez care a trăit în Mexic, și ale lui Aldous Huxley au contribuit la o împletire a filozofiei, misticismului, științei și practicii artistice.

"Creation of the Birds" (1957), un autoportret simbolic și o lucrare semnificativă a artistului, a fost inclusă în Bienala de la Veneția din 2022, *Milk of Dreams*.

Aici, Varo se prezintă ca o bufniță/alchimist la un birou. O mână ține o lupă pentru a filtra lumina stelelor pe hârtia ei. Cealaltă ține un stilou conectat la o coardă atașată la un instrument asemănător unei viori în jurul gâtului ei, care sifonează muzica pe pagină. Un dispozitiv de laborator aspiră culorile din afara ferestrei pentru a fi extrudate pe paleta ei. Bufnița/artistul desenează o pasăre care se ridică de pe pagină pentru a-și lua zborul. Pentru Varo, arta este transmutare. Creația are loc în colaborare sonoră cu pământul și cosmosul. O altă lucrare considerată a fi un autoportret, "Armonia/Harmonia" (1956), acționează ca un prim-plan al practicii sale de investigație: figurile se desprind din



pereti, o baghetă muzicală servește drept pagină tridimensională pentru a compune cu obiecte precum cristale, o frunză și o perlă.



Remedios Varo, "Creación de las aves" (Creation of the Birds) (1957); Museo de Arte Moderno

Lumina stelelor, lumina lunii și atmosferele gazoase se repetă în multe dintre picturile lui Varo, unde adesea o figură centrală este angajată în augurii. O figură feminină frontală domină "Cazadora de Astros/Star Catcher" (1956). Hainele sale zbuciumate par a fi făcute din scoarță, aripi de pasăre sau baldachine de praf stelar. Ea ține o plasă de fluturi într-o mână și o colivie de păsări în cealaltă. În interiorul coliviei se află o semilună capturată. Varo a aplicat vopsea umedă pe hârtie și apoi a pliat-o pentru a crea efectul Rorschach simetric al robei.

Centrul expoziției este organizat ca un golfuleț de pereți înclinați pentru a expune efemeride, cum ar fi caiete de schițe, desene, pensule, cărți și unele dintre cristalele sale, presupus a fi expuse la lumina lunii și folosite pentru a grava în pânze sau planșe. Un caiet legat în spirală este deschis la o pagină intitulată "Para provocar sueños

eróticos/Spell to Provoke Erotic Dreams". Ingredientele includ "un kilogram de ridichi negre; trei găini albe; o căpățână de usturoi; patru kilograme de miere; o oglindă; doi ficat de vițel; o cărămidă; două clești de rufe; un corset din os de balenă; două mustăți false; două pălării la alegere". Desenele de mari dimensiuni realizate pe hârtie translucidă dezvăluie modul în care Varo a transferat compozițiile pe suprafața picturii. În timp ce procesul ei de lucru este meticulos, planificat în prealabil și structural, ea subminează această precizie cu tehnici întâmplătoare de grefare, blotting\*, decalcomanie, sgraffito, stropire și buretare. (Un glosar din catalog prezintă aceste procedee).





Expoziția se încheie cu un trio tur de forță de picturi din 1960 și 1961, care au ca protagonistă o femeie care scapă de spălutul creierului, controlat și claustrat. Varo strălucește aici ca un jongler al științei/ficțiunilor sugerate în titlul expoziției. Ea se află la mijloc între personal și universal, dezvăluind forțele ascunse care constrâng și adesea sugrumă femeile. Am plecat de la expoziție convinsă că a dus o luptă bună pentru libertatea intelectuală și expresivă, ținându-se de propriul adevăr ca o lună în colivie.

\* Un termen artistic foarte caracteristic pentru arta acuarelei este cel de "blotting". Acesta constă în utilizarea unui material absorbant, cum ar fi șervețelele, prosopul de hârtie sau o pensulă uscată, pentru a ridica pigmentii deja aplicați pe hârtie. Acest lucru se face pentru a ușura o spălare umedă, pentru a ridica unele detalii sau pentru a corecta o zonă care nu a fost pictată în mod satisfăcător. Cuvântul este folosit și în contextul cerneții și, într-adevăr, în trecut, sugativa era folosită în mod regulat pentru a absorbi excesul de cerneală atunci când se scria.

